

servit ca mijloc de comunicare), dar a exercitat o puternică influență asupra limbilor literare contemporane ale popoarelor slave¹ și asupra limbii române².

Că nu sîntem puși în prezența a două limbi diferite, în ciuda dicotomiei metalingvistice *paleoslavă* — *slavonă* (fără a mai aminti aici de numeroasele sinonime pentru fiecare din acești termeni), ne arată, între altele, și următoarea analogie. „Generalizarea limbii comune grecești (κοινή) a însemnat un salt în ce privește unificarea limbii, dar nu a adus [subl. n.] schimbări esențiale în structura dialectului atenian, luat ca bază pentru unificare”³. Generalizarea paleoslavei, celei mai vechi limbi scrise „comune” ariei de cultură din estul și sud-estul Europei medievale, a însemnat un progres evident în ce privește unificarea posibilităților de comunicare pe baza uneia și aceleiași limbi oficiale, dar nu a adus schimbări esențiale în structura dialectului bulgaro-macedonean din jurul Salonicului, pe care frații Constantin (Chiril) și Metodiu l-au folosit drept bază pentru limba traducerilor liturgice din greacă. Structura fonomorfologică a acestui idiom s-a păstrat în esență aceeași, fără schimbări importante, cu tot caracterul aloglot al sintaxei și al frazeologiei, cu toate modificările, în ansamblu neînsemnate, pe care paleoslava le-a cunoscut datorită coloraturilor locale de mai târziu.

Și totuși, din punct de vedere strict lingvistic, era necesar să se facă o distincție în ceea ce privește fazele sau perioadele de evoluție a acestei limbi, care, în ciuda unității sale, se adaptează treptat (mai ales începînd din secolul al XI-lea, cînd diferențele dialectale interslave se accentuează tot mai mult pentru a da naștere, mai târziu, unor limbi distincte) particularităților de rostire, proprii idiomurilor slave vorbite în diferite regiuni. Apar astfel unele deosebiri în ortografie, vocabular și chiar sub raportul normelor gramaticale⁴, care, în totalitatea lor, constituie specificul cutărei sau cutărei redacții (rusești, mediobulgare etc.). Cu alte cuvinte, suferind unele modificări, adaptîndu-se, paleoslava „dă naștere”, după cum se exprimă A. Vaillant, unei serii de slavone: „... on a eu un slavon morave, très ancien et tôt disparu, un slavon serbe, un slavon moyen-bulgare, et il subsiste chez les orthodoxes le slavon russe, le plus important de tous, et chez les catholiques le slavon croate”⁵.

¹ Vezi K. Gutschmidt, *O roli cerkovnoslavjanskogo jazyka v formirovanii sovremennykh bolgarskogo i serbskogo literaturnykh jazykov*, în „Voprosy jazykoznanija”, 1969, 6, p. 71—82. Se vorbește, uneori, chiar despre originea slavonă a limbii ruse literare, teză susținută de cunoscutul slavist B.O. Unbegaun (v., de ex., articolul său *Le russe littéraire est-il d'origine russe?*, în RES, XLIV (1965), p. 19—28).

² Al. Rosetti, *loc. cit.*; vezi, în ultima vreme, G. Mihăilă, *Knjžnoslavjanskoe vlijanie na rumynskij literaturnyj jazyk (leksika)*, în Rsl, IX (1963), p. 23—41; Id., *Principales étapes de l'histoire des études slaves en Roumanie et de leurs rapports avec les études slaves internationales*, în Rsl, XVI (1968), p. 193—225 (cu o bogată bibliografie).

³ Al. Graur, *Studii de lingvistică generală. Variantă nouă*, București, 1960, p. 120—121.

⁴ Vezi André Vaillant, *Manuel du vieux slave*, Paris, 1948 (ed. rusă: *Rukovođstvo po staroslavjanskomu jazyku*, Moscova, 1952, p. 18).

⁵ André Vaillant, *Grammaire comparée des langues slaves*, Tome I, Lyon — Paris, 1950, p.20.